

Handläggare: Carina Cannertoft/Johanna
Löfvenius
Telefon: 08 - 508 43 028

Till
Socialnämnden

Svar på remiss angående motion (2012:73) om att fler måste våga anmäla sexualbrott

1 bilaga

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Gillis Hammar
Förvaltningsdirektör

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Tomas Rudin (S) har i en motion yrkat på att staden redogör för vilken strategi man tänker vidta för att öka anmälningsgraden av sexualbrott, samt att staden redogör för vilka förebyggande insatser som görs i syfte att minska sexualbrotten och för hur staden arbetar med att öka den sexuella hälsan bland stockholmarna. Det sistnämnda görs framförallt av ungdomsmottagningarna. Staden behöver samverka med landstinget och rättsväsendet för att öka möjligheten till att personer som utsatts för sexualbrott ska våga anmäla dessa. Det är av vikt att fokus inte bara läggs på att offer ska få stöd i att anmäla utan att insatser också görs för att minska antalet sexualbrott. Utvecklingen av självrapporterad utsatthet

för sexualbrott ligger stabil medan anmälningssstatistiken däremot visar på en ökning.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt socialnämndens yttrande över motion (2012:73) om att fler måste våga anmäla sexualbrott. Yttrande har också begärts från stadsledningskontoret, Stockholms Läns landsting, Rinkeby-Kista SDN, Skärholmens SDN samt Älvsjö SDN.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av utvecklingsenheten inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Synpunkter har inhämtats från socialtjänstavdelningen.

Bakgrund

Tomas Rudin (S) har till kommunstyrelsen den 17 december 2012 inlämnat en motion där han yrkar att:

- Staden redogör för vilken strategi man tänker vidta för att öka anmälningsgraden av sexualbrott.
- Staden redogör för vilka insatser man riktar till det förebyggande arbetet i syfte att minska sexualbrotten.
- Staden redogör för hur man arbetar med att öka den sexuella hälsan bland stockholmarna.

Motionären lyfter fram statistik från Brottsförebyggande rådet som visar att endast 20 procent av alla sexualbrott anmäls vilket är oacceptabelt lågt. Rätten till den egna kroppen och sexualiteten behöver synliggöras, en fråga som ständigt behöver hållas vid liv och utvecklas. Idag görs inte tillräckligt mycket i Stockholm.

Fler sexualbrott anmäls

Sexualbrotten omfattar flera olika brottstyper med varierande allvarlighetsgrad från gester med kränkande sexuell innebörd till våldtäkt med inslag av misshandel. Under perioden 2005-2011 låg, enligt BRÅ¹, andelen som uppger att de varit utsatta för sexualbrott relativt stabilt på omkring 0,8 procent medan anmälningssstatistiken däremot visar på en ökning från 14 till 18 procent mellan perioderna 2005-2007 respektive 2008- 2011. Anmälningar om våldtäkt ökar särskilt vilket även förklaras av förändringar i lagstiftningen.

Förebyggande åtgärder

---

¹ Nationella trygghetsundersökningen om utsatthet för brott som genomförs av Brottsförebyggande rådet. Brottsutvecklingen i Sverige 2008-2011. Rapport 2012:13

En översikt av förebyggande åtgärder mot sexualbrott redogörs för i tidigare nämnda Brå-rapport (2012:13). Förebyggande insatser kan delas in i primär sekundär och tertiär prevention. *Primär prevention* omfattar åtgärder som är inriktade på hela befolkningen som exempelvis utbildningsinsatser. Andra åtgärder är lagstiftning, att minska ojämlikheter mellan könen och att påverka samhällsnormen rörande sexuella övergrepp och våld. *Sekundära insatser* riktas mot grupper av personer som riskerar att begå brott eller som har en ökad risk att bli brottsoffer. *Tertiär prevention* riktar sig till individer som redan begått brott och kan exempelvis innefatta individanpassad påföljd, behandling och andra åtgärder för att minska brottsåterfall bland sexualbrottsdömda personer.

Regionalt

Inom Stockholms läns landsting (SLL) finns sedan flera år tillbaka ett metod- och kunskapscentrum (Lafa) som arbetar för att förebygga hiv, sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter. Verksamheten vänder sig till alla som arbetar med sexualitet och hälsa i Stockholms län, exempelvis inom vård, skola, fritidsverksamhet och frivilligorganisationer.

Andra verksamheter är ungdomsmottagningarna där SLL har ett delat huvudmannaskap med Stockholms stad för majoriteten av ungdomsmottagningarna som ligger inom stadens geografiska område.

Stockholms stad

Inom Stockholms stad finns styrdokument som anknyter till motionens frågeställning. *Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer* antogs av kommunfullmäktige i april 2012 och sträcker sig över åren 2012-2014. Programmet är sekundärpreventivt men lyfter också det primärpreventiva arbetet även om inga specifika mål och indikatorer är knutet till just det arbetet. Stadens långsiktiga "nollvision" är att ingen ska utsättas för våld eller andra övergrepp av närstående.

Till socialförvaltningens enhet "Kriscentrum för kvinnor" vänder sig kvinnor, som varit utsatta för psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt våld. Kriscentrum erbjuder skyddat boende, samtalsstöd samt jourtelefon för råd och stöd. De har även viss utåtriktad verksamhet i form av exempelvis föreläsningar. 2012 erhöll socialförvaltningen 400 000 kr från socialstyrelsen för tre projekt i syfte att utveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. Projekten förlades på Kriscentrum för kvinnor och på socialförvaltningens utvecklingsenhet. På Kriscentrum, där kvinnor och barn placeras i skyddat boende, noterades att vissa barn hade ett utåtagerande aggressivt beteende, ett beteende som var likt förövarens. Barnteamet uppmärksammade att det finns en risk att våldet fortsätter trots att mamma och

barn har lämnat förövaren. Barnteamet har påbörjat ett utvecklingsarbete som syftar till att utveckla ytterligare verktyg för de barn (0-18 år) som uppvisar beteenden som är att likna vid förövarens. Inför 2013 har en större projektansökan om medel lämnats in till socialstyrelsen och som ligger i linje med det arbete som Barnteamet påbörjat.

Socialnämndens organisations- och föreningsutskott ger ekonomiskt stöd till ett tjugotal verksamheter som berör motionens frågeställningar. Av dessa organisationer är det flera som bedriver ett förebyggande arbete i syfte att minska sexualbrotten. Detta görs bland annat genom att sprida kunskap och opinionsbildning kring kvinnors rättigheter i syfte att män och kvinnor ska bli mer jämställda. Verksamheter som Mansjouren och Alla Kvinnors Hus erbjuder också stöd till män som har begått eller riskerar att begå sexualbrott. Stockholms stadsmissions Ungdomsmottagning och organisationen 1000 möjligheter är aktiva i arbetet med att öka den sexuella hälsan bland stockholmarna.

I Stockholms stad finns, utöver stadsmissionens ungdomsmottagning, nio ungdomsmottagningar. De arbetar bland annat med individuella möten i syfte att främja ungdomars hälsa, i synnerhet den sexuella hälsan. På ungdomsmottagningen kan unga få svar på frågor kring sex- och samlevnad, få preventivmedelsrådgivning och göra graviditetstester. De erbjuds även undersökningar och samtalskontakter med kuratorer. Ungdomsmottagningarna erbjuder också studiebesök till skolklasser. Studiebesöken kan omfatta diskussioner och värderingsövningar om sex och samlevnad samt fakta och information; om kroppen, om sexuellt överförbara sjukdomar, om kondomer och andra preventivmedel med mera. På ungdomsmottagningarna arbetar bland andra kuratorer och barnmorskor och de har en god inblick i ungdomars funderingar om sex, kärlek och annat som är viktigt i ungdomsåren.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att fler sexualbrott anmäls. Anledningarna till att mörkertalet i just denna brottskategori är hög är svårt att veta, men en hypotes är att det till stor del kan bero på skam, skuld och stigmatisering.

Det är av vikt att fokus inte bara läggs på att offer för sexualbrott ska få stöd i att anmäla brottet utan att insatser också görs för att minska antalet sexualbrott. Förvaltningen anser att det är viktigt att även vända sig till våldsutövarna. Det behövs sekundärpreventiva insatser till personer som redan har utövat våld i nära relationer. Sådana verksamheter har startat upp i några stadsdelsnämnder². Även

---

² Hässelby-Vällingby sdf samt i Rinkeby-Kista sdf

primärpreventiva åtgärder för att stoppa våldet i sig och minska antalet nya brott är viktiga, både i nära relationer och i övrigt. Förskola, skola, fritidsverksamhet, ungdomsmottagningar och internet är viktiga arenor för att nå barn, ungdomar och unga vuxna med ett värdegrundsarbete. Arenor där kunskap och information om demokrati, jämställdhet och kvinnors rättigheter kan spridas.

I samverkan med bland andra personal från ungdomsmottagningarna tog förvaltningen fram filmen ”Sex som självskadebeteende – Vem? Hur? Varför?”³. Syftet var att uppmärksamma att unga kan använda sex på ett destruktivt sätt, för att, medvetet eller omedvetet, skada sig själv. Målgruppen för filmen är exempelvis kuratorer, skolsköterskor, barnmorskor, skol- och fritidspersonal. Filmen har uppmärksammats i olika sammanhang och har tillsammans med föreläsningar visats för ca 200 personer under hösten 2012. Till filmen finns en handledning samt en flyer (som riktar sig till ungdomar). Filmen ligger även på Youtube.

För att brottsoffer ska våga anmäla brott behöver stadens olika verksamheter samverka med andra aktörer. Det är viktigt att det finns ett förtroende mellan de olika instanserna och att de kan ge feedback till varandra, exempelvis gällande hur brottsoffret tycker att bemötandet varit och vad som kunde gjorts annorlunda. Kriscentrum för kvinnor har lång erfarenhet av att möta kvinnor som utsatts för sexualbrott. Deras kunskap kan spridas till exempelvis polis och vårdverksamheter i syfte att underlätta för brottsoffret att våga anmäla (om de vill) men också för att få bra förutsättningar att bearbeta det som hänt. Erfarenheter från Kriscentrum visar bland annat att korrekta rättsintyg, bra stödbevisningen och dna-tester kan skapa förutsättningar för att anmälningsbenägenhet ska öka. Skriftliga meddelanden om att åtal inte väcks eller läggs ner i brist på bevis kan åtföljas av skrivningar där kvinnas berättelse erkänns som trovärdig trots att bevisen inte, i juridisk mening, räcker för åtal.

Det är positivt att fler idag anmäler sexualbrott jämfört med tidigare men mörkertalet tros fortfarande vara stort. Ökningen kan hänga ihop med en ökad kunskap om sexuella övergrepp, både hos allmänheten och hos myndigheter som möter brottsoffren. Det har skett en svängning i debatten som gör att allt fler anmäler och får stöd av sin omgivning för att göra detta.

Bilaga

1. Motion av Tomas Rudin (S) om att fler måste våga anmäla sexualbrott

---

³ www.stockholm.se/sexsomsjolvskadebeteende